

VEGETERIJANSKA ISHRANA I ANTIMILITARIZAM

ISTRAŽIVANJE OKRENUTO SEBI

Ovo istraživanje se bavi odnosom moje vegeterijanske ishrane i mog antimilitarističkog opredeljenja.

Krenuo sam u istraživanje da bih razradio jednu hipotezu, koju sam formulisao bez ijednog dokaza izvan sebe. Pri tome nisam koristio ni jedno jedino stručno delo na koje bih se pozivao, što zbog introspektivnog karaktera ovog poduhvata, što zbog mog ubedjenja da bi svako takvo pozivanje nužno imalo manipulativni i dekoracijski karakter - sve činjenice bih selektovano prezentovao u cilju pribavljanja kvazi-naučnog karaktera dokazivanju svoje unapred iznesene nenaučne tvrdnje.

Svoje hipoteze radije ostavljam ogoljene, kao što su i nastale, jer se tako može shvatiti njihov pravi kontekst i jasnije pročitati poruka koja se krije između redova.

PRESTANAK NAVIKE

ili kako je sve počelo

Bez nekog posebnog razloga (inspirisan primerom moje prijateljice) odlučio sam da obustavim jedenje mesa na nedelju dana, što mi je tada izgledalo skoro nezamislivo. Nisam preterano zavisio od te vrste namirnica, ali je problem bio nedostatak imaginacije u pogledu mogućnosti drugačijeg načina ishrane.

Naravno, nedelju dana je prošlo brzo, u otkrivanju novih ukusa i mogućnosti, a onda je prošlo još nedelju i još nedelju. Promene koje su u međuvremenu nastupile navele su me da nastavim.

SENZIBILISANJE ZA ESTETIKU

Istančavanje ukusa je prva stvar koja se dogodila. Jelo više nije bilo stvar navike, već sam razmišljao o svakom obroku i zalogaju. Otkrivao sam nove mirise i ukuse, probijajući stare barijere u glavi, rušeći predrasude i iznalazeći nove kombinacije (posebno zanimljivo je bilo iskustvo sa džemom i kečapom). To se prenosilo i na druge sfere.

Čim imamo posla sa ukusom kao estetskom kategorijom stupamo na polje umetnosti. Kada se ukus razotkrije kao stečena kategorija, postaje podložan

dekonstrukciji. Jestu hranu koju ranije niste mogli da jedete, slušati muziku koju ranije niste mogli da slušate, gledati slike u kojima ranije niste mogli da uživate.

SENZIBILISANJE ZA ETIKU

Vremenom je dolazilo i razmišljanje o postupcima. Kritičko propitivanje datosti, razlučujući šta je prirodno a šta kulturno uslovljeno. Razmišljanje o smislu jednog društva koje se zasniva na organizovanom i sistematskom ubijanju drugih živih bića bez potrebe. Razmišljanje o smislu jednog života koji se zasniva na sistematskom uništavanju drugih života bez egzistencijalne ugroženosti. Ubijanje zbog ukusa a ne iz potrebe za preživljavanjem. Ubijanje kao pitanje ukusa, a o ukusima se ne raspravlja.

Gde je smisao tovljenja jedne svinje? Godinama trošiti tone i tone zdrave hrane da bi se na kraju dobilo nekoliko kila mesa? Šta je sa gladnima u Africi? Šta je sa vašim gladnim komšijom? Gde je tu odgovornost svih nas?

Svinja više nije samo životinja – ona postaje božanstvo besmislenog žrtvovanja, mašina za uništavanje preko potrebne hrane, simbol sistema programirane i nezaustavljive autodestrukcije koji guta sve pred sobom, na kraju proždireći samog sebe. Svinja postaje važnija od ljudi, ali ne zbog nje same i njenih potreba, već zbog funkcije koja joj je nametnuta od strane društva koje je na kraju ubija i proždire (često ritualno, u sklopu verskih svetkovina).

Ovo su samo neka od pitanja koja počinju da se vrzmaju po glavi čim se iole promeni nasledjeni obrazac ponašanja. Kada ste se rodili niko vas nije pitao da li hoćete ili nećete da budete vegeerijanac, tako vas niko ne pita ni da li pristajete na sav ovaj besmisao oko sebe. Jednostavno, besmisao sam sebe reprodukuje i odbaciće vas kao strano tkivo ako počnete da se naglas pitate o smislu.

Niko se nije rodio naučen da sagledava uzroke i posledice svojih postupaka, njihovu shvrhu i količinu dobra i zla koje će oni izazvati. Početak preuzimanja odgovornosti za svoje postupke je ujedno i početak takvih razmišljanja.

U svetlu ovih razmišljanja jesti komade mrtvih životinja znači preuzeti odgovornost, pružiti podršku i dati opravdanje.

IZMEŠTANJE ANTROPOCENTRIČKE PERSPEKTIVE

Jedno od osnovnih pitanja a ujedno i ciljeva etike: "Kako smanjiti višak patnje?" izmešteno izvan antropocentričke perspektive dobija sasvim novi prizvuk. Patnja više nije samo ljudska patnja a zadovoljenje ljudskih potreba se ne može ostvarivati na štetu svih ostalih živih bića. Time poštovanje ljudskog života prelazi u poštovanje života kao takvog.

OTIMANJE I DOBIJANJE

Čovek može prirodu posmatrati kao mrtvu stvar, materijal nad kojim ima potpunu kontrolu i sa kojim može raditi šta god hoće ili kao veliki živi organizam koji diše, oseća i pulsira i čiji je on sastavni deo. Čovek bez vazduha ne može da izdrži ni par minuta i da drveće prestane da daje vazduh prestali bismo da postojimo. Kada se malo dublje sagledaju veze čoveka i prirode preostaje nam samo da osećamo poštovanje i zahvalnost.

Čim malo pogledamo oko sebe shvatićemo da nam priroda podaruje sve što nam je neophodno za opstanak. Drvo jabuke pruža plod da bismo ga ubrali i pojeli, a ako mi to ne učinimo, jabuka će sama pasti na zemlju i tu će je pojesti neko drugo stvorenje. Samo drvo će nastaviti da živi i još dugi niz godina će davati plodove jabuke, kiseonik i još mnogo toga. Tako je sa većinom biljaka, voća i povrća. Nije neophodno nekom oduzeti život da bismo mi živeli.

MESOŽDERSTVO KAO STVAR IZBORA

U svetlu ovoga saznanja krajnje je krvožedno oduzeti život drugom stvorenju. I to ne radi preživljavanja (jer se može preživeti i sa drugim namirnicama) nego zbog ukusa, zato što više vole meso. Ukus je estetska kategorija što znači da mnogi ljudi gase nebrojeno života godišnje zbog estetike, zbog ukusa.

Slikovito rečeno, nasuprot uzimanja hrane sa dlana domaćina, neki ljudi se opredeljuju za ubijanje domaćina, kasapljenje, vađenje njegove utrobe i proždiranje (i prodaju onoga što ostane, ne smemo zanemariti komercijalni faktor). Tako se razvija jedna sasvim drugačija etika odnosa prema prirodi. Naspram zdrave etike poštovanja prirode i međuzavisnosti, ova izopačena etika čoveka postavlja kao gazdu svega postojećeg i favorizuje njegovo bahato ponašanje prema "potčinjenima" (planeti i svim drugim živim vrstama). Ovakav odnos prema životu i svetu je mogao u punom svetlu da pojmi svaki vegeterijanac koji se našao na srpskoj slavi, varvarskom običaju komadanja i proždiranja domaćih životinja u božije ime. Komadi mrtvih životinja definitivno ne podstiču nežnost već bih pre rekao da favorizuju nasilje kao način ljudskog međuophođenja. U široko prihvaćenom stavu u našim krajevima da "obrok nije obrok bez mesa" se jasno vidi povezanost mesožderstva sa mačizmom.

Ovakav bahat način ophođenja sa prirodom i drugim živim stvorenjima sa kojima delimo ovu planetu je uzrok mnogih problema sa kojima se kao ljudi danas srećemo - seča šuma, zagađenje vode, vazduha i zemlje, istrebljenje mnogih biljnih i životinjskih vrsta, mačizam, militarizam, nasilje, naučno-tehnološki škipac i sveprožimajuće osećanje besmisla su samo prvi na listi.

Ipak, smatram da velika većina ljudi koja jede meso u tome ne vidi biće koje je do skora bilo živo, nego vidi samo upakovan industrijski proizvod. To bih nazvao slučajnim ili nesvesnim mesožderstvom. Svesnim ili namernim mesožderima bih nazvao ljude koji žive na selu u svakodnevnom odnosu sa životinjama, uzgajaju ih, čuvaju i daju im imena. Životinje im daju mleko, sir, kajmak i vunu a onda im ljudi pred neki veliki verski praznik prerežu grkljan, ispeku ih na ražnju i pojedu. To je isto kao i zaklati i pojesti bilo kog drugog kućnog ljubimca, psa, mačku ili papagaja. U tom smislu je ubijanje divljih životinja daleko manje licemerno, jer se sa njima čovek ne zbližava i ne uspostavlja nikakve emocionalne veze.

KUDA DALJE?

A dalje, kao i dosada, svako svojim putem. Ništa nikome ne predlažem jer svako ima dovoljno pameti da odluči za sebe i da sebe izgradi posledicama svojih odluka. Bez obzira koliko uništavao druge i svet oko sebe destruktivnim posledicama svoga ponašanja, čovek će takvim načinom života i razmišljanja najviše naškoditi sebi, svojoj duhovnosti i svojim osećanjima.

Damjan Pavlica